

Az elveszett falu meséiből

LEVÉL

Mert a szelíd makacsságot Verának is volt kitől örökölnie, végül megírja a levelet.

— Nincs ennek semmi értelme — vonogatja majd minden leírt szó után a vállát. — Szerintem rég elmentek már ők is. Ott a gáztartály, a három kaszárnya. Azt a környéket azóta is naponta bombázzák. Egy szó mint száz: kár bélyegre pazarolni a rengeteg pénzünket.

Vera felemeli a tollat, várakozón anyámra néz. Arcán a mély meggyőződés komolysága: ennyi érv hallatán csak megszületik már az egyetértő szó.

Anyám nem szól semmit.

Amíg Vera papírt, tollat nem kerített, addig minden tiltakozó mondatára hárommal felelt. Most nem szól semmit. Ül és mintha nem is hallaná Vera dohogását, hallgat.

Taktika ez is.

Vera azért mondja a magáét, hogy anyám még véletlenül se gondolhassa beleegyezésnek a beletörődést.

Anyám meg azért hallgat, mert pontosan tudja: a legelső, a legártatlannabb válaszsóra Vera azonnal letenné a tollat és megsértődne, mondván, ő így képtelen levelet írni... A folytatás pedig csakis veszekedés lehet.

Levél nélkül.

Két nagy taktikus vívja a maga harcát.

Az egyiknek be nem áll a szája és levelet ír.

A másik hallgat, fegyelmezi magát — az se kis dolog! —, és igazul, hogy minél hamarabb megíródjon az az átok levél.

A harmadik, családilag nem is utolsó taktikus, ezúttal nem vesz részt a küzdelemben.

Nekem most nagyon jó dolgom van: játszom.

Leendő sógoromtól kaptam ezt a csudajátékot. Fából esztergált közönséges cérnaorsó, aminek két, bicskával megfaragott pereme olyan lett, mint a körmös traktor kereke. Az orsó egyik oldalába apró szöveget vert leendő sógorom, arra gumit rögzített, amit átvezetett az orsó nyílásán. A gumi másik végén rövid, öt-hat centis kis rúd, azzal addig tekercelem a gumit, amíg csak bírom, aztán az egész szerkentyűt leteszem az asztalra. A gumi persze szeretné kipörögni magát, ám a rudacska az asztallapra feszül, nem engedi, s így — mi marad más hátra?! — a kétkerekű, autó, traktor, akármi, elindul szépen előre...

Remek játék!

A Béresnek két bátyja van, irigyeljük is érte.

Azért az se rossz, ha az ember nővérenek udvarlója van.

Vera közben megírja a levelet, megcímezi a borítékot, ráragasztja a bélyeget.

— Viheted — veti elém.

— Köszönöm — mondja anyám és akkorát sóhajt, hogy majd összedől a ház.

— Nincs mit — Vera még egyszer megvonja a vállát. — Úgyse lesz válasz. Icákék se bolondok, nem várják meg, amíg a fejükre esik a bomba. A logika szerint Vera igazsága cáfolhatatlan.

Ezúttal mégis ő téved.

Postafordultával jön a válasz. Összeszedtek mindent, amit a lakás romjai között találtak. Van, ami van, menjünk érte.

Anyám arca csupa ragyogás.

— Nem megmondtam, te, nem megmondtam?

Vera hitetlenkedve nézi a levelet.

— Ezt nem gondoltam volna.

Ha nem lenne képtelenség, azt hinné, anyánk maga írta a választ.

Este családi kupaktanács: ki menjen a holmiért. Wappel Ica, Vera barátnője nem vette magának a fáradságot, hogy megírja, mi és mennyi a romokból kimentett... Talán ennyi, talán annyi... Végül megszületik a döntés: Vera és leendő sógorom utaznak. Hétfőn mennek, szerdán jönnek.

— Aztán nagyon vigyázzatok, édeseim — búcsúztatja őket anyám.

Mennek, kézenfogva, mint a jegyesekhez illik.

Mi meg maradunk. És izgulunk. Értük is, meg azért is, hogy mit hoznak majd...

— El nem tudom képzelni, mi maradhatott ott meg. Még amikor mi hazaértünk, még akkor is úgy égett a ház, mint egy darab fa.

Két kíváncsiskodó szomszédasszony hallgatja anyám történetét az időzített bombáról, ami pont a mi lépcsőházunk előtt fúródott bele a földbe, és ami másnap este repítette levegőbe a házat, akkor, amikor mi Wappel Icaék-nál voltunk vendégségben.

Anyám az este folyamán legalább háromszor mondja el, hogy ő elképzelni se tudja, mi maradhatott meg a lángok között. Mondja, mondja, hogy semmi, és a szeme csupa ragyogás, a hangja csordultig reménnyel...

Én szegény édesanyám: a tegnapi szegénységet úgy megfényesíti a mai nincstelenség, hogy végül rábeszéli Sebest, mennénk ki szekérrel Veráék elé Kimegyünk.

A vonat a háborús időkhöz mérten egészen pontosan érkezik.

Ők is megjöttek, és hoznak mindent, amit találtak: egy nagy állóórát, anyám kapta valahol, ahol szolgált, pár edényt és egy hatalmas zománcozott fazekat...

— Ez mind megmaradt? — Anyám kerekedő szemmel nézi a rég látott holmit. — Ezt mind ti találtátok?

Mintha repdesne a boldogságtól.

Sebes csak kapkodja a fejét, hol a sínek mellé rakott órát meg fazekat, hol anyámat nézi, és leri az arcáról, nem érti, mitől ez a nagy boldogság.

De már nem is kell érteni semmit, mert Vera átkarolja anyám vállát, húzza, viszi félre, minél távolabbra... Így nem látunk mást, csak a görcsösen rángó vállát, és azt, hogy Vera szeretettel simogatja előrebukó fejét. Valamit mond is anyámnak, de azt sem halljuk...

PATKÁNYOK

Tegnap elvitték a csapdákat.

Ketten jöttek, egy fiatal, szinte még suttyóforma gyerekmber, meg egy szálfatermetű, bajszos öreg.

Anyám megpróbált tréfálkozni velük.

— Kifogták az egész regimentet?

— Nem hiszem én azt — ingatja a fejét a bajszos. — Ilyen egyik napról a másikra... Itt valami nem stimmel. Ha ezek így megpucoltak, akkor itt előbb-utóbb nagy baj lesz.

— Baj? — Anyám eleven kérdőjelként nézi a lekonyuló bajuszt. — Mi baj lehetne itt?

— Azt én nem tudhatom — vonogatja a vállát a bajszos —, de ezek ok nélkül nem futnak el.

— Ok? Azt mondja, ok? — Anyám már nevet. Könnyű, csillámos a nevetése. — Hát az van, az nem gond. Üres a magtár, nincs mit enniük. Ez elég, nem?

Anyám már fordulna, hogy a dolga után nézzen, de a bajszos megmakacsolja magát.

— Nem hinném — mondja. — A bányában se terített asztal várja őket, mégis csak akkor veszik futásra a dolgot, ha valami baj van. Ők a veszélyjelzők. Ha ők futnak, fut a bányász is. Ezért is visszük őket. Azaz innen már csak vinnénk, mert fia patkány sincs. Azt mondom, menjenek maguk is, amíg nem késő.

— Majd meglátom — mondja anyám olyan könnyedén, mintha gondja annyi lenne, hogy a három háza közül melyikbe költözzön be.

A bajszos többet nem szólt semmit. Összepakolták a holmijukat, mentek. Mi maradtunk.

Anyám meg Vera, legalábbis úgy tettek, észre se vették a változást. Nekem szegényesebb lett a világ a patkányok nélkül. Nemcsak azért, mert a bányászok elvitték a csapdákat, hanem, mert az én külön vadászatomnak is vége szakadt. Meg annak a bármikor megismétlődő játéknak is, amikor Vera sikoltására ébredtem.

— Jesszusom, viszi a cipőmet!

Vera nem tévedett. Nem az álmát, a valóságot kiáltotta bele az éjszakába.

A meggyújtott lámpa fényénél láttuk: jól megtermett patkány vonszolja az egyik cipőjét.

Az orránál fogva huzigálta a cipőt, úgy belefeledkezve a talán mulatságos, talán fáradságos munkába, hogy a meggyújtott lámpa se tudta megzavarni.

A magas sarkú cipő minden rántásra megemelkedik, majd a sarka visszahuppan a földre, és azt mondja: kopp.

Hárman fekszünk az ágyban. Anyám és Vera egymás mellett, én lábtól, az ágy végében, keresztben.

Illetve most már senki sem fekszik. Anyám könyökére támaszkodva szótlánul nézi a cipőablót, Vera az ágy közepén ül és sir. Maszatos könnyek folynak az arcán, de nem törli le, csak ül és dermedten bámul lefelé.

— Az egyetlen cipőm!

A patkány megint ránt egyet a cipőn. A cipő sarka megemelkedik, majd visszahuppan, és megint azt mondja: kopp.

Én vagyok a férfi a háznál. A férfi pedig nem gondolkodik, nem töpreng, hanem cselekszik. Kiugrom az ágyból, a patkány mellett termek, föl se néz a zajra, derékon kapom és fölemelem. Még nem tudom, mit csináljak vele, mert végül is nekem a cipő kell, nem ő, de a patkány megoldja a gondot: visszahajol, és apró, tüéles fogát belemélyesztí abba a valamibe, ami megmarkolta, a középső ujjamba. A fájdalomtól, utóbb derül ki, csaknem átharapta az ujjam, felordítok, és a dühtől megsokszorozott erővel a falhoz vágom.

A patkány azonnal megdöglik.

A cipő megmenekül.

Vera viszont változatlanul mozdulatlanul ül az ágyon, és ha lehet, még jobban sir.

Most pedig a patkányok itthagytak minket.

Az ördög tudja, miért, hogy, de olyan üres lett nélkülük a világ.

Nem sokáig.

Egy hét múlva, délelőtt, amikor egyikünk sincs otthon, összedől a magtár.

PUTYÓKA

Július. Felhőszakadás.

Ülök a meleg sártengerré vált út közepén és putyókázok.

A művelet roppant egyszerű. Keresek egy nagy darab lapos követ, azot kicsit meggyúrom a sarat, kereket vagy négyzetet formálok belőle, én az utóbbit kedvelem, majd a közepét kivájom, és ott, iszamlós vízzel is segítve a dolgot, csak egy vékony réteget hagyok, aztán megfordítva felemelem, fel-térdelek vagy felállok, és vigyázva, nehogy ferdén érjen földre, lesuhintom.

A jól végzett munka jutalma: szerte-szana fröccsenő sárréteg és hangos durranás.

Mindez roppant olcsó, ami az én gyerekkoromban egyáltalán nem elhanyagolható szempont, és egész addig játszható, amíg az égről perzselő nap fel nem szárítja a sarat.

Putyókázni, mert csak sár kell hozzá, elvileg bármikor lehet.

Ezzel együtt: putyókázni közvetlenül felhőszakadás után a legjobb.

Behunyom a szemem. Negyven évet szalaszt el a piciny mozdulat, és máris ott ülök az utca meleg sarában és putyókázok.

KORONATÖVIS

Nagy fehérség a világ, ameddig a szem ellát. Lehet vagy harminccentis a hó, és azt a parasztember is becsüli: az alatt már hízik a vetés.

Hárman tiporjuk a havat a kétoldalt jegenyék cövekelte úton. Elöl Potykány birkózik a hóval. Nem ő a legnagyobb közülünk. A mögötte télblábóló Kiss Béla jó fél fejjel magasabb nála, és három-négy centivel én is, de neki van csizmája. Bélának koszlott félcipő fészeng a lábán, nekem az anyám tákolta rongy is, bőr is mamusz.

Libasorban megyünk. Béla is, meg én is igyekszünk a Potykány törte lyukba lépni.

Valakik már jártak előttünk. Nagyobbak, egyenest felnőttek lehetnek, mert olyan széles és távoli kutakat fúrtak a hidegtől dermedt hóba, hogy az nekünk másfél lépésre is elég.

Az Elek-tanyához megyünk.

A kastélynak már hült helye, azt, ahogy a front elvonult, azonnal lerombolták a helybeliek, de a kastély körüli kert és főleg a kertet övező sövénykerítés még megvan.

Nekünk meg épp az kell.

Potykányéknál holnap disznóölés lesz.

Az előttünk járók is hasonló ügyben járhattak, mert a tanyánál jobbra fordulnak a lányomok.

Meresztgetjük a szemünket, de nem látunk senkit, pedig a hó őrizte lépések meglelt embereket mutatnak. Baj persze nincs, mert a sövény mindenké, az szed róla, aki akar, csak gondoltuk, megnézzük, kinél visít holnap még egy utolsót a disznó.

Az út menti bokrokat már megszedték. Sebjaj, megyünk beljebb. És nemhiába: a hatodik bokor ép, érintetlen.

Potykány lerakja a hóba a kosarat, nekilátunk a gyűjtésnek. Koronatövis.

Maris néni, Potykány nagyanyja, a szűrös szemű kis fekete öregasszony, azt mondta, a gonoszok ebből fonták Jézus Krisztusnak a töviskoronát. Mondta is, meg mutatta is a falon a bekeretezett szentképet.

Tényleg ilyen volt.

Tényleg ez volt.

— Nahát — mondtam én, és bár anyám szerint én református vagyok, egy kis büszkeség menten fészkelődni kezdett bennem. Lám, gondoltam, milyen híres egy hely a mi falunk: nálunk terem a koronatövis. Ezt gondoltam, mert attól a pillanattól kezdve, ahogy a szentképet megláttam, természetesen úgy tudtam, hogy *akkor is* tőlünk vitték a levágott ágakat...

Mi persze nem töviskoronát akartunk csinálni.

Hittanra mind a hárman járunk. Én is. Tán az egész faluban a mi családunk az egyetlen református, ám itt senkinek se jut eszébe megkérdezni, te milyen vallású vagy. Aki Tésen lakik, az katolikus. Ez a rend emberemlékezet óta. Mi meg nem szólunk semmit.

Szóval hittanra járok. Nincs ebben semmi. Minden órán együtt ülünk az osztállyal. A hittan is óra, csak azt pap tartja.

A pap is beszélt már nekünk a töviskoronáról.

Igaz, ő nem mondta, hogy itt az Elek-tanyánál terem a töviskoronához való, de ez nem jelent semmit. Óreg már a mi papunk, nem jár az sehova. Mondta is Maris néni: lassan már az utolsó kenetet is csak akkor adja föl a haldoklónak, ha az megy el hozzá.

Koronatövis.

Gyönyörű, ujjnyi hosszú tövisek, kemények, hegyesek, akár a vas.

Azt szedjük. A nagyobbját, a szebbjét.

Háború után vagyunk. Sok minden hiányzik az életből.

A hurkapálcika is.

Hát azt helyettesíti a koronatövis.

Úgy lehet vele lezárni a hurka végét, mint a parancsolat.

És van rengeteg: percek alatt félig a kosár.

Béla meg én még szednénk, na nem azért, mintha nem tudnánk, két disznóöléshez elég már az, ami a kosárban van, hanem hogy lássák, milyen igyekvők vagyunk, és hogy holnap minél gazdagabb legyen a jutalmunk, de

Potykány ránk mordul:

— *Doszt* — veti elénk a foga közül az apjától tanult szót, aki pedig a K. und K. világában kiművelődött apjától, vagyis Potykány nagyapjától tanulta el a szót is, meg ezt a foga közt szűrt morgást is, ahogy mondani kell, és már kapja fel a kosarat.

Fordulok én is.

És abban a pillanatban mögöttem felrobban a bokor. A lépésből ugrás, a földet érésből egetverő üvöltés lesz.

Hason fetrengnek a hóban és üvöltök, ahogy a torkomon kifér.

Potykány meg Kiss Béla, no meg a bokor mögül kikászálódó Nagy István — már majdnem kész legény, és már majdnem Gazda Nagy a tisztességes neve — és persze elmaradhatatlan komája. Csutorás, értetlenül téblábolnak körülöttem.

— Megbuggyantál te, vagy mi? — érdeklődik Gazda Nagy. — Csak ezzel a bottal csaptam rá a bokorra, te, mit vagy úgy oda.

Nem is az az én bajom. Azt az ijedelmet elintézttem volna azzal a bakugrással, csakhogy ott, ahol földet értem, hatalmas koronatövis meredezett a fagyott földből.

— A lábam! Jaj, a lábam!

Nagy nehezen elhiszik, nem huncutságból mórrikálom magam a szegényes gúnyámban a hóban, és szemügyre vesznek. Nem kell sastekintet hozzá: a talpamból ömlik a vér.

Gazda Nagy megcsóválja a fejét.

— Én a te korodban sose ugráltam — mondja, majd a hátára kap, mint egy zsákot. — Na, gyere, otthon bekötözzük.

Két vagy három hónap múlva, amikor már kutyabajom, újra álmodom ezt az ugrást. A siker ezúttal is teljes.

Dobbanó reccsenésre ébrednek. A földön, a szétesett ág darabjai közt ülünk.

— A koronatövis — motyogom, és nem tudom, hol vagyok.

— Koronatövis? — Anyám a mellére szorítja a dunyha csücskét, egy pillanatig értetlenül néz rám, aztán úgy elkezdi kacagni, hogy kicsordulnak a könnyei.

Még egy perc és vele nevetek én is.

Csak Vera nem nevet. Ül a szétszúzott deszkák között, a szemében harag.

— Most aztán már tényleg szerezzünk még egy ágyat — mondja és feláll. — Ezt meg rakd össze. Ha szétrúgtad, akkor rakd is össze.

HABÓKOS FERKE ÉS BOLOND FERKE

Bolond Ferke öt falu bolondja, Habókos Ferke viszont csak a mienk. És a kettő egyébként sem ugyanaz.

— A bolond — magyarázta Potykánynak meg nekem Csutorás —, az olyan ember, aki csak azt hallja, amit ő akar. A habókos meg azt, amit mondanak, amit kell.

Csutorás megvilágosító szavához szegődve, Potykány is, én is bátran hihettük volna: csupa habókos emberből áll a világ.

Nem hittük.

Nem azért, mert hazug embernek ismertük Csutorást, hanem mert mi nemcsak azt hallottuk, amit mondott, hanem azt is tudtuk, amit mondani akart.

Az pedig nagy különbség.

Bolond Ferke évente háromszor bukkan fel a faluban. Ebből kettő amolyan alkalmi látogatás, teljességgel kiszámíthatatlan időpontokban, egy viszont pontos, rendszeres.

Minden év augusztusában, aratás után Bolond Ferke bezörget a sekrestyészhez, elkéri a maga templomi zászlaját és megy. Két álló napig járja a falut a templomi zászlóval, éneklí végig, ki tudja hányszor, a zsoldároskönyvet...

Beszélni senkivel se beszél, ha adnak neki, és adnak persze, azt elfogadja, az időnként mögéje csoportosuló gyerekhadat nem zavarja el, a csaholó kutyákra ügyet se vet... Két kézzel tartja maga előtt a templomi zászlót, meggy rendíthetetlenül, és rekedtes, el-elbicsakló hangon énekel...

Egyszer azért velünk majdnem szóba állt.

A Kiserdőből caplattunk haza Potykánnyal. Bolond Ferke épp ebédelhetett, mert nagy-nagy csendességben kanyarodtunk be a házak közé.

És akkor egyszer csak felharsan a rekedtes bariton.

„Jézus az én reményem...”

Potykány meg én úgy állunk az utca közepén, mint akiknek földbe gyökerezett a lábuk.

Bolond Ferke Mucsiék háza mögül bukkan fel és jön egyenest nekünk.

Kettőnk közül én vagyok a mulyább. Meg egyébként is: Potykány a hívőbb a templomban, igaz, ő tényleg katolikus, és a hitelenebb a templomon kívül...

Akárhogy is van, ott dermedezünk az út porában, és nézzük meredten az egyre közeledő nagy selyemlobogót... Még tizenöt lépés, még tizenkettő, még tíz... és egyszerre meghallom Potykányt, amint sivitva rázendít...

„Jézus az én reményem, balra kanyarodj...”

Negyven év öröme, keserve után is állítom: Potykány nem heccelődött,

nem Bolond Ferkét ugratta, pláne nem a szentséget gúnyolta, egyszerűen menteni akarta az összegubancolódott helyzetet.

És menti is, mert a sivitásra, Potykány éneke leginkább arra emlékeztet, Bolond Ferke felkapja a fejét, ránk mered, egy pillanatig úgy néz ki, na, most megszólal, és vagy valami nagyon szépet, vagy valami nagyon ocsmányt vág a fejünkhöz... Aztán meggondolja magát, nem szól semmit, csak még magasabbra emeli a zászlót, balra fordul és megy.

Jó három házzal arrébb rázendít:

„Jézus az én reményem...”

És elhallgat.

Még két házzal odébb újra kezdi:

„Jézus az én reményem...”

Aztán megint csend.

Az utca végén járhat, amikor harmadik nekifutásra megtalálja a méltó folytatást.

Akkor nézünk körül: ki látott bennünket.

Az utca csendes, kihalt, egyedül Rajnóki nagyanyja áll kinn a kapuban, és emeli két kezét az ég felé.

— Megálljatok, istentelenek, megver még benneteket a teremtó — mondja, és mint aki jól végezte dolgát, belép az udvarba.

Abban az esztendőben Bolond Ferke három napig énekelte a falut. Ez kicsit feltűnt a népeknek, de nem nagyon.

Habókos Ferkével viszont ilyen kalamajkába nem keveredhet az ember.

Habókos Ferke rossz viszonyban van az évszakokkal, ezért télen-nyáron katonaköpenyben jár, ugyanabban a katonasapkában, a vállán hosszú rúd, a rúd végén rohamsisak.

Habókos Ferkével közről az áll szóba, akinek dolga van vele, meg mi, gyerekek.

Habókos Ferke ugyanis szagos ember.

Egyszerűbben szólva: Habókos Ferkének szarszaga van. Na nem azért, mert folyton összecsinálja magát, hanem mert ő a falu klozetpucolója.

A hosszú rúd végére kötözött rohamsisak a legfőbb munkaeszköze: azzal meregeti ki a klozetokat.

Ami rajta van, az meg az ünnepi és a munkaruhája egyszerre.

— Hogy megy az üzlet, Ferke? — kérdezem tőle én is, mint minden gyerek a faluban.

— Á — mondja Habókos Ferke, és megemeli a sapkáját —, nincsen itten jó világ. Nem szarnak az emberek. Nincs mit.

— A múlt héten a Béres Laciéknál...

— Ugyan mán — Habókos Ferke hosszú beszélgetésre számítva földre csusszantja a póznának is beillő rudat, és rátámaszkodik —, mán az övék se az igazi. Nem is lehet. Aki üres levest eszik, annak a seggén se velőcsont potyog ki. A tűzoltófecs kendővel kellett volna kiszivattyúzni, nem ezzel meregetni. — Habókos Ferke megvetően a földre köp. — Egy húgy az egész világ.

Most már helyben vagyunk.

Potykány vigyorog mellettem, mint a zöld alma.

Megbököm.

— Figyeld, mindjárt mondja.

És már mondja is.

Habókos Ferkének kialakult elmélete van a világról. Azt adja elő most is.

Habókos Ferkét még senki se látta a templomban, de azért a maga módján istenfélő ember ő is. Legalábbis erre utal, hogy a világot, az embert, az ő teremtményének tartja.

— Ő csinált mindent — mondja. — Ő állította a Napot, a Holdat az égre. Ő gyúrta a Földet, az összes élőlényeket, mindent. Gondos gazda volt, nekem elhíhetitek. Azóta is abból élünk, amit ő adott. Na, meg abból az egyből, amit mi csinálunk. Ne röhögjeteek, nem tréfadolog az, te. Azt mondd, bűdös? Bűdös, na és? Ne a szagát nézd, hanem az eredményét. Láttad a Suliék kertjét? Nézd meg, te gyerek, eriggy, nézd meg, mi terem ott. Abból, igen, abból. Azt esszük mindnyájan, ami abból terem. Megesszük, kiszarjuk, elültetjük és újra megesszük. Ez a világ rendje. — Habókos Ferke visszalendíti a vállára a rudat. — Na, gyerek, beállsz hozzám inasnak?

— Holnap — kiáltom és már futok, mint a nyúl.

Potykány a nyomomban.

— Holnap — méltatlankodik Habókos Ferke, és már indul ő is. — Mind azt mondja, holnap. Mi lesz ebből a világból, ha nem áll a helyemre senki? — Habókos Ferke megtorpan, két kézre kapja a rudat, nagyot lendít vele és kiált. — Rossz idők, rossz embereket teremnek...

Aztán megy tovább.

LÁZADÁS

Egyszer a nincstelenség ellen is fellázad az ember.

Fellázadtam én is.

Hónapok óta gyűlt bennem a keserűség. Jó, tudom én, nem királyfiak meg herceglányok az én osztálytársaim, de valamennyi pénze mindegyiknek van. Dugdossák, mutogatják, megbeszélik, mit vesznek, mire költik...

Egyedül nekem nincs soha egy fillérem se.

— Tudod te egyáltalán, milyen a *píz*? — veti oda egyszer félvállról Gimesi.

— Tudom — mondom és úgy vágom állon, hogy keresztülesik a táskáján.

A haverjai menten rámrontanak. Csupa nagydarab, bivaly gyerek... Mire feleszmélek, a porban fekszem. Gimesi a fejemet rugdalja és holmi szarháziról üvölt, akinek most fogja kitaposni a belét...

A karommal körülkerítem a fejem, és védem, ahogy tudom.

Szerencsére meztláb van ő is, így csakhamar rájön, hogy ha a csontos részt rugdalja, az neki is fáj, hát áttér a lágyabb tájékokra.

Nekem se kell több, összehúzom magam, mint annak idején az én kedves patkányom, elkapom a lábát, lerántom, és máris beletérdelek a gyomrába.

A haverjai, akik előzékenyen átengedték a terepet, persze újra felsorakoznak.

— Ha a közelemben gyűttök, kinyomom a szemit!

Már nem babra megy a játék.

Gimesi is érzi, odaszól:

— Hagyjátok, menjetek.

Veszik a táskájukat, mennek.

Megvárom, amíg tisztas távolba oldalognak, akkor két csattanós pofont adok neki, és felállok.

— Részemről ennyi elég — mondom —, de ha akarod...

Nem akarja. Feláll, fogja a táskáját, megy, aztán visszafordul.

— *Kódis* — süvölti, és már fut a haverjai után.

Nincs mit mondanom: az vagyok.

Illetve most már csak voltam.

Most én vagyok a leggazdagabb az osztályban.

Húsz, azaz húsz forintom van.

Nagy pénz ez, nem gyereknek, felnőttnek is summa.

Anyám ezért egy egész kosár virágot csinál.

— Azanyát! — Potykány elismerően füttyent. — Ez mán döfi! Kiraboltad a tanásházát?

— Van egy tyúkom, az tojta.

— Tyúk? — Potykány úgy mered rám, mintha az én arcomról akarná leolvasni az egész tananyagot. — Kakas az, te, nem tyúk.

Az egész osztály csodájára jár a pénzemnek. Nézik, hümmögnek, még azt is kiszámítják, mi mindent vehetnék érte.

Irigyelnek, érzem, határozottan irigyelnek.

Ilyen se volt még, gondolom, és jólesik, hogy ilyen is van.

A következő órán, alig valamivel a szünet után, anyám kopogtat be az osztályba, és kéri Irén nénit, egy kicsit engedjen ki engem.

Kimegyek.

— Kisfiam, te vetted el a pénzt?

Anyám nem néz rám, valahová a felhőkbe tekint.

Merő lucskok a tenyerem, ahogy eléje tartom a húszast.

Anyám nem szól semmit, elveszi a pénzt, indul.

Megyek utána.

Szeretném, ha pofon váгна, ha kiabálna...

Nem szól semmit, csak megy.

Megyek utána...

Megyünk az iskola, a kocsmá előtt...

Sértettség és düh ágaskodik bennem. A legjobb úton vagyok afelé, hogy menten úgy érezzem, méltánytalanság történik velem...

Anyám befordul a boltba.

En, mint az alvajáró, utána.

Zsirt, paprikát, sót kér, és amikor mindent elé raknak, hozzám fordul:

— Kisfiam, nem kérsz valamit?

Akkor kirobban belőlem a tehetetlen zokogás. Üvöltve zokogok, patakzik a könnyem.

Az eladó értetlenül bámul:

— Bolond ez a gyerek, vagy mi...

Anyám nem szól semmit, megsimítja a fejem, aztán gyengéden kiteszkol a boltból.

ÉS MIÉRT TÁVOZTAL EL

